

Особливості висвітлення Збройних Сил України в сучасному інформаційному просторі та їх психологічний вплив на мотивацію щодо строкової служби захисників Вітчизни

У статті будуть психологічно проаналізовано інформаційні аспекти мотивації майбутніх солдатів строкової служби Збройних Сил України та їх залежність від неправильного висвітлення діяльності у військових частинах за допомогою засобів масової інформації. Розглядається неконструктивна критика діяльності ЗСУ та причини формування стереотипів щодо девіантних форм поведінки військовослужбовців в інформаційному просторі. Спостерігається парадокс: внаслідок недостатньої освіченості референтних осіб формується неконструктивна, з негативним забарвленням інформація про службу Збройних Сил України серед молоді. Авторами пропонуються шляхи подолання антиреклами ЗСУ в суспільстві і таким чином формування адекватної мотивації майбутніх захисників Вітчизни.

Ключові слова: Збройні сили України, строкова служба, психологічний вплив, мотивація, захисники Вітчизни.

В статье будут психологически проанализированы информационные аспекты мотивации будущих солдат срочной службы Вооруженных Сил Украины и их зависимость от неверного освещения деятельности в воинских частях с помощью средств массовой информации. Рассматривается неконструктивная критика деятельности ВСУ и причины формирования стереотипов о девиантных формах поведения военнослужащих в информационном пространстве. Наблюдается парадокс: вследствие недостаточной осведомленности референтных лиц, формируется неконструктивная, с негативной окраской информация о службе в Вооруженных Силах Украины среди молодежи. Авторами предлагаются пути преодоления антирекламы ВСУ в обществе и таким образом формирование адекватной мотивации будущих защитников Отечества.

Ключевые слова: Вооруженные силы Украины, срочная служба, психологическое воздействие, мотивация, защитники отечества.

Актуальність дослідження. Однією з ознак сильної держави є сильна армія. На теренах нашої країни ми маємо Збройні Сили України, саме на них покладена Конституцією України відпо-

відальність захищати Україну, її суверенітет та територіальну цілісність, як і народ [1]. Права воїнів не тільки проголошуються, ай реально забезпечуються законодавством України загалом [3]. Серед них – права на недоторканність особи, матеріальне забезпечення, освіту, житло, охорону здоров'я, свободу совісті та ін. Ніхто не повинен обмежувати військовослужбовців та членів їх сімей у правах і свободах, визначених законодавством України. Військовослужбовці, як і всі громадяни України, мають виконувати конституційні обов'язки: дотримуватися законів держави, сумлінно служити, поважати правила громадського життя. Усе це, звісно, так, але часто вище перелічені права не враховуються державою та різними структурами, наприклад, у розв'язанні судових спорів щодо видачі майнового забезпечення громадян, що звільняються з лав Збройних Сил України; чи у випадку надання житла – не варто пояснювати критичний стан даної справи; чи банальне надання вихідних днів підчас служби. Усім, хто служить, ці проблеми занадто відомі, але конструктивного вирішення цих проблем не спостерігається чи то у зв'язку із світовою кризою, чи у зв'язку з коливанням курсів валют, чи у зв'язку із недбальством власної влади. Одним словом причин багато. Завданням нашого покоління є те, щоб цих причин позбутися, як і “показухи” та порожньої одіозності армійських структур.

Виклад основного змісту. Основною складовою нашої армії є народ, а саме – солдати строкової служби (у мирний час юнаки 18-24 років). Попри всі заяви та гасла міністрів, Президента України про перехід на контрактну службу кількість контрактників не задовольняє вимог, що ставляться перед ЗСУ сучасністю, що свідчить про відсутність у найближчій перспективі контрактної армії. Відповідно обороноздатність країни залежить від військової професійності, моральності, психічної та фізичної загартованості офіцерів, контрактників та солдат строкової служби (як і загартованості цивільного населення). На нашу думку (як і на думку вітчизняних науковців Ягупова В.В., Кочергіна А.М, Караяни О.Г. [8,9,10,12]), психологічна підготовка є визначальною, оскільки саме від неї залежить успішність становлення громадянина як захисника відчизни. Ми вважаємо на основі власного емпіричного досвіду, що від психологічної підготовки також залежить:

- адаптація до колективу, місцевості та військової спеціальності;
- збереження честі, гідності та особистого здоров'я під час служби;
- професійне становлення та мотивація військовослужбовця;

- бажання фізичного, психічного та фахового самовдосконалення;
- рівень особистої стресрезистентності тощо.

Нині, у час інформаційних технологій, призивники мають можливість отримати максимальну кількість інформації про ЗСУ (ЗМІ, інтернет, спілкування з друзями та знайомими тощо), але, аналізуючи такі джерела, ми дійшли висновку, що весь зміст інформації можна класифікувати за декількома ознаками.

Популяризація армії – суто державна просвітницька агітація, метою якої є вироблення позитивного іміджу ЗСУ та мотивування молоді щодо вступу до їхніх лави, при замовчуванні чи штучному нівелюванні негативних тенденцій.

Відверта критика – псевдодержавна антиреклама, метою якої є антипропаганда ЗСУ в очах власних громадян; а результаті – ослаблення силових структур та їх кадрового забезпечення.

Тверезий погляд на речі – в рай неперспективна інформація, яку не схвалює офіційна позиція влади, і яку висміює агітаційна точка зору; але, на наш погляд, саме таке джерело інформації є більш повним та об'єктивним, так би мовити – “золота середина”.

Особистість не є замкнутою від інформаційного простору, відповідно, вона підпадає під вплив різноманітних джерел інформації, провівши вибіркове опитування у різних містах, у різний час та серед різних соціальних верств населення (студентської молоді міста Переяслав-Хмельницький (2007 рік), військовослужбовців в/ч А0281 міста Житомир (2008-2009), в/ч А1317 (2011)).

Проаналізувавши опитування, ми дійшли до таких висновків.

1. У популяризаційні державні кроки вірять 30% опитуваних, решта розглядає цю інформацію суто як позитивну рекламу і серйозно не ставиться.

2. Відверту критику вітають 55% респондентів, при цьому це ті респонденти, які служити не збираються, чи ті, що мали ознаки дезадаптації під час лужби (40% із яких раніше повною мірою належали до першої категорії).

3. Тверду позицію мають близька 15% опитаних, здебільшого це люди які відслужили строкову службу, є (або були) контрактниками, чи ті, хто виховувався у родині військових; при чому спостерігається розумне поєднання позитиву, і конструктивної критики поряд із знанням негативних боків теми.

Звісно, дане дослідження важко назвати валідним, навіть науковим, але будь-який не упереджений дослідник може у

власному дослідженні порівняти отримані нами показники із власними.

Не секрет, що питання укомплектованості первинних офіцерських посад у частинах сьогодні – одне з найболючіших у масштабах Збройних Сил. Зокрема в/ч А0665 укомплектовано на 75% [23].

Звичайно, просвітницька і наукова робота проводиться, про що свідчать захищені кандидатські та докторські дисертації, безліч статей та рекомендацій, які в більшості випадків пишуться не для позитивних звершень на теренах нашої держави, а для здобуття наукових ступенів; інакше кажучи, “для галочки” [12;13;15].

Змалювання позитивного портрету ЗСУ є, безперечно, заслугою агітаційної роботи у нашій державі і це потрібно робити. Як повідомляє джерело “Інтерфакс-Україна”: більше 90% молодого поповнення Військово-морських сил Збройних сил України, які прибули на флот у рамках призову “Весна-2011”, позитивно ставляться до військової служби, повідомляє прес-центр командування українського флоту [21].

До такого висновку, за твердженням джерела, прийшли фахівці групи соціально-психологічного вивчення приймально-технічної комісії ВМС ЗС України, які провели з військовослужбовцями строкової служби ряд тестових методик, анкетування, а також аналіз документів і особисті бесіди.

За даними дослідження фахівців групи соціально-психологічного вивчення приймально-технічної комісії ВМС ЗС України, близько 53% молодого поповнення весняного призову – жителі міст і близько 46% – жителі сільської місцевості, що в цілому відповідає загальній демографічній ситуації в Україні. Аналіз сімейного стану військовослужбовців призову “Весна-2011” свідчить про те, що більше 22% матросів виховувалося в неповних сім’ях, що майже на 3% більше, ніж у призові “Осінь-2010”. Підсумки аналізу освітнього рівня молодого поповнення протягом останніх років свідчать, що його підвищення або зменшення має “сезонний характер”: в ході осіннього призову кількість призовників з повною вищою освітою більша, ніж під час весняного. У нинішньому призові кількість юнаків, які мають вищу освіту, складає більше 6%, тоді як у призові “Осінь-2010” – більше 14% [33].

Збройні сили України до 2015 року вийдуть на заплановані показники у 80-90% із комплектування військовослужбовцями за контрактом, повідомив начальник Генштабу Григорій Педченко. “Станом на сьогодні (19.06.2011р.) у Збройних силах України 58% контрактників. За цей рік ми поліпшили цей показник на 8%”, –

повідомив Педченко Г.М. (в основному шляхом скорочення штату). За його словами, якщо не збавляти цього темпу, то до 2015 року в українській армії 80-90% військовослужбовців працюватимуть на контрактній основі. Крім того, ініційована Президентом України реформа передбачає скорочення загальної чисельності української армії до 144 тисяч осіб (більш ніж на 6 тисяч) [24].

До подібної інформації можна також віднести і різні статистичні дослідження, якими найчастіше переймаються ті особи, що вступають на військову службу і мають вищу освіту. Під час дослідження проведеного соціологічною службою Центру Разумкова з 20 по 28 липня 2009 року, було опитано 2006 респондентів віком від 18 років у всіх областях України, Києві та АР Крим за вибіркою, що репрезентує доросле населення України за основними соціально-демографічними показниками. Респондентам було задане таке питання:

– Звичайно, ми всі сподіваємося, що війни більше не буде. Але, якщо б раптом вона таки почалася, чи готові Ви захищати свою країну [26]?

	18-29 років	30-39 років	40-49 років	50-59 років	60 років і більше
Так	68,1	70,2	66,4	65,9	49,5
Ні	15,7	15,5	15,0	16,1	31,3
Важко відповісти	16,2	14,3	18,6	17,9	19,2

Об’єктивні дані, але вони відірвані від реального погляду на речі та практичного досвіду, одна справа засвідчувати готовність, а інша – справді захищати батьківщину, переносячи труднощі та обмеження військової служби, а тим більше, бойових дій.

Дізнавшись про те, що останній призов до українського війська призначений на осінь 2009 р., охочі “відкосити від служби” вирішили триматися до останнього. Про це пише у журналі “Корреспондент” Олексій Мельник, провідний експерт військових програм Центру Разумкова, упевнений, що активізація спроб уникнути служби в армії з боку українських призовників цілком зрозуміла. “Ті, кому раніше потрібно було ховатися по сім років, тепер відчувають, що досить потерпіти до кінця року”, – пояснює він. На його думку, низька привабливість військової служби обумовлена насамперед тим, що там немає гідних умов життя і реальної бойової підготовки. “Молоді люди не хочуть витратити на це (службу) свій час”, – пояснює експерт [29].

Серед здорових хлопців, відзначають фахівці, складно буде знайти добровольців, готових захищати батьківщину при зарплаті в 1 800 грн. “Наявна динаміка набору контрактників не дозволить

зберегти боєготовність країни в разі відмови від призову в 2010 році”, – попереджає Олексій Мельник. Отже, обіцянки політиків, що вже через два роки лави української армії покине останній солдат-строковик, можуть залишитися лише словами. І косити нинішнім хлопцям доведеться не рік, а значно довше, що, з рештою, так і є.

Аналізуючи інформацію, майбутній захисник вітчизни має змогу ознайомитися із юридичною складовою ЗСУ, тут жодних перешкод немає, на урядових та військових сайтах вони висвітлені повною мірою. Майбутній захисник держави дізнається, що: у Збройних Силах основні конституційні права та обов’язки громадян дістають свій розвиток і конкретизацію у нормах військового законодавства, зокрема в законах “Про оборону України”, “Про Збройні Сили України”, “Про загальний військовий обов’язок і військову службу”, “Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей” та ін.

Закон України “Про загальний військовий обов’язок і військову службу” був прийнятий Верховною Радою України 25 березня 1992 р. Він складається з дев’яти розділів: “Загальні положення”, “Підготовка громадян до військової служби”, “Служба в запасі”, “Військовий облік військовозобов’язаних і призовників” та ін.

Але при вступі до лав ЗСУ одразу розпочинається залякування, що називається правовою підготовкою, зокрема, ст. 210 Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Згідно з кримінальним законодавством в Україні встановлено відповідальність за такі злочини:

- ст. 335 Кримінального кодексу України передбачає відповідальність за ухилення від призову на строкову військову службу, що карається обмеженням волі на строк до трьох років;
- ст. 336 КК України – ухилення від призову за мобілізацією – карається позбавленням волі на строк від двох до п’яти років;
- ч. 1 ст. 337 КК України – ухилення військовозобов’язаного від військового обліку після попередження, зробленого відповідним військовим комісаріатом, – карається штрафом до п’ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або арештом на строк до шести місяців;
- ч. 2. ст. 337 КК України зазначає, що ухилення військовозобов’язаного від навчальних (чи перевірних) або спеціальних зборів, карається штрафом до сімдесяти нео-

податковуваних мінімумів доходів громадян або арештом на строк до шести місяців.

Крім того, в розділі 19 Кримінального кодексу (КК) України встановлено відповідальність за злочини проти встановленого порядку несення військової служби, або інакше – за військові злочини.

У ч. 1 ст. 447 КК України зазначено, що вербування, фінансування, матеріальне забезпечення, навчання найманців з метою використання у збройних конфліктах інших держав або насильницьких діях, спрямованих на повалення державної влади чи порушення територіальної цілісності, а також використання найманців у військових конфліктах чи діях карається позбавленням волі на строк від трьох до восьми років.

Частина 2 ст. 447 КК України вказує, що участь без дозволу відповідних органів державної влади у збройних конфліктах інших держав з метою одержання матеріальної винагороди карається позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років. А для того, щоб одягнути військову форму, не обов'язково вербуватися у закордонні військові формування. Доречніше звернутися у місцеві військові комісаріати і записатися в українські миротворчі підрозділи, де заробітки не менші, та й із законом проблем не буде [35].

Дезертирство, тобто самовільне залишення військової частини або місця служби з метою ухилитися від військової служби, а також нез'явлення з тією самою метою на службу у разі призначення, переведення, неповернення з відрядження, відпустки або з лікувального закладу, карається позбавленням волі на строк від двох до п'яти років.

2. Дезертирство із зброєю або за попередньою змовою групою осіб, карається позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років.

3. Діяння, передбачене частинами першою або другою цієї статті, вчинене в умовах воєнного стану або в бойовій обстановці, – карається позбавленням волі на строк від п'яти до дванадцяти років. Це затверджується низкою законів [2;4;5;6;7].

Зокрема солдат дізнається про відповідальність у зв'язку із непокорюю і невиконанням наказу тощо, йому про це нагадуватимуть не раз, оскільки відповідальність перед законом є єдиною формою контролю від протиправних дій, звісно, про закони особистої совісті та гідності не йдеться, оскільки вони такі ефімерні та не авторитетні. Вивчення законодавства проходитиме сидячи на табуретці, сидячи рівними рядами на центральному проході у казармі протягом декількох годин без рухів, що, на думку

командирів, сприятиме засвоєнню інформації, окрім цього, будуть продемонстровані фільми про дисциплінарний батальйон. Одним словом, солдат стає обізнаним у межах ймовірної відповідальності. Звісно про права нагадуватимуть якомога менше, тай способів обійти права солдата-строковика можна вигадати безліч, оскільки навіть в межах статуту зробити життя людини надважким та критичним в армії просто.

У військовій сфері конфліктологічними дослідженнями займалися К.К. Платонова, С.П. Куранова, В.Ф. Перевалова, А.Я. Подоляка, розкриваючи конфліктну поведінку військовослужбовців строкової служби у взаємозв'язку із таким явищем, як позастатутні взаємини тощо. Також вивченням питання конфлікту особистості займалися: Сельченко К.В., Овчар О. М., Санташов В.І. [14; 16; 17]. Отже, наукова робота проводиться, але в практику вона впроваджується дуже важко або взагалі не впроваджується.

Найчастіше ті, хто вишукує негатив, можуть легко його знайти [18], звісно, держава в такому випадку програє, оскільки випадки реально існуючі і конструктивні, а у відповідь народ бачить лиш браві паради та зухвалі заяви про сучасну армію.

У 2011 році на Рівненщині солдат строкової служби загинув у танку. На Рівненському загальновійськовому полігоні 15 вересня під час навчань із подолання водної перешкоди сталася розгерметизація танку [30]. В одній з військових частин у Гайсині Вінницької області покінчив життя самогубством 19-річний солдат строкової служби [32]. В Чернівцях 15 липня 2011 р. безпосередньо під час несення служби з охорони військового містечка загинув солдат. Його вдарило електричним струмом з трансформаторної підстанції. За попередньою інформацією, посадові особи Міноборони порушили правила експлуатації електроустановок, що і призвело до трагічної загибелі військовослужбовця строкової служби [22].

Не вистачає конструктивного діалогу і реальних, ефективних дій, що прийняті командуванням з цих приводів, оскільки армія – це своєрідна структура і цивільній особі не все зрозуміло, то рішення не долати строковиками водні перешкоди (що підриває професіоналізм) танками є, з точки розу командування, єдино правильним: недопускання військовослужбовців до техніки виключає трагедію. Нам відомі випадки, коли командир танку за весь строк служби із танку не вистрелив і водив його лише двічі, коли за строк служби солдат стріляє лиш перед присягою, звісно, із таким підходом травматизму та смертності буде менше, але панове генерали напевне забули, для чого молодь йде до армії, чим вона мотивується і чого хоче досягти і побачити, окрім віника і тумбочки днювального.

Подібні ньютоні-картезіанські рішення не прикрашають ЗСУ, і психологічний портрет майбутнього військового фаху у строковика стає непевним, не визначеним. Тому ми і маємо подібну картину, що кожен п'ятий український абітурієнт вступає до вищого навчального закладу, щоб уникнути служби в армії. Такі результати дослідження щодо мети отримання вищої освіти оприлюднив Інститут Горшеніна [31]. За даними проведеного соціологами опитування, 42,4% респондентів вважають, що сьогодні вища освіта необхідна для гарного працевлаштування.

Той самий ресурс повідомляє, що близько третини опитаних (33,7%) вважають, що навчання у ВНЗ потрібне для отримання знань за фахом, 30,4% – для кар'єрного росту. На думку 20,2%, вступити до ВНЗ необхідно для того, щоб уникнути служби в армії. 18,1% вважають, що вища освіта людині потрібна для розширення свого кругозору, 15,4% – для підняття свого соціального статусу, 13,8% – “тому що сьогодні так прийнято”. Не змогли відповісти на дане питання 5,3% респондентів.

Більшість громадян України (68,8%) вважає, що сьогодні молода людина не може отримати хорошу роботу без досвіду роботи. При цьому чверть респондентів (23,9%) вважає, що це можливо, а 7,3% – не змогли відповісти на питання. Переважна більшість громадян України (81,7%) вважає, що держава повинна забезпечувати випускників ВНЗ першим місцем роботи. Не бачать необхідності в цьому 12,8% опитаних, а 5,5% – не змогли відповісти.

Провідний експерт військових програм Центру Разумкова Олексій Мельник зазначає, що ухилення від служби в армії стало традиційним. “Перш за все, це пов'язано з падінням престижу військової служби серед молоді, – говорить він. – Через те, що служба за призовом взагалі є свого роду додатковим соціальним податком на найбільшні та соціально незахищені верстви населення. По-друге, це пов'язано з випадками дідівщини, які все ще трапляються. По-третє, більшість молодих людей розцінюють військову службу як безцільно втрачений час. Тому не має нічого дивного в тому, що молоді люди, які мають можливість, ухиляються від армії”. Олексій Мельник також зауважує, що в інших країнах (наприклад, у Фінляндії, Швейцарії, Німеччині), де від служби за призовом не збираються відмовлятися, армію розглядають як інститут консолідації суспільства, який об'єднує різні верстви населення і виховує патріотичні почуття. “В Україні все це давно втрачено. Як на мене, це дуже прикро”, – зазначив він. Проте оскільки рішення стосовно переходу до професійної армії в Україні

було ухвалене шість років тому, то основна увага повинна приділятися завершенню цього процесу у визначені терміни до кінця 2010 р. [28].

Слід відзначити, що неможливо тримати інформацію під контролем, і часом навіть високопосадовці змушені коментувати ці випадки, що є позитивним моментом, оскільки, на нашу думку, прозорість армійських структур, розуміння конструктивної критики і є основним рушійним джерелом для модернізації та реформування ЗСУ. А коли реформи йдуть з гори, тим паче особливо, якщо вони детерміновані особами, що служили 30 – 40 років тому, що практично не бажають здобувати реальний та передовий досвід або взагалі до армії не мають відношення. Відповідно, таке реформування виглядає атавізмом (на зразок передвиборчих обіцянок) і до жодних зрушень не призведе, суто цивільна критика має бути конструктивною, оскільки військовослужбовці мають право згідно зі статутом, інших законів та документів, лише чітко відповідати “Слухаюсь!” і висвітлювати негативні тенденції щодо ЗСУ не має. Тож майбутнє лишається у наших руках – соціально активної цивільної громади. Ось зразок подібного діалогу із народом, що проводив заступник начальника управління головного управління особового складу Генерального штабу ЗС України полковник Геннадій Златніков. Матеріали “прямої лінії” підготував Олександр Біттнер, “Урядовий кур’єр” [34].

“Якщо раніше від армії тікали через дідівщину, непрестижність служби та не дуже комфортні умови проживання, то тепер українські юнаки мало не стають у чергу на військову службу. Як стверджують військові, 2010 року кількість охочих служити в армії перевищує кількість вільних місць”, – повідомляє газета “День” [19].

“Зараз в окремих областях бажаючих іти на службу в армію дійсно більше, ніж передбачають планові набори. Це пов’язано з економічною кризою, тому що в юнаків з’являється можливість повчитися і набути якоїсь спеціальності, а також це зумовлено бажанням хлопців десь перебути цей рік”, – говорить провідний експерт військових програм Центру Разумкова Олексій Мельник.

Поки що становище надзвичайно критичне. Збройні сили мають фінансуватися на рівні однієї дванадцятої від рівня минулорічних витрат, але цього немає. Згідно із заявами Генерального штабу, попередні три місяці не було виділено жодної копійки на закупівлю паливно-мастильних матеріалів. Змушені були брати паливо з недоторканих запасів, але ж його потім треба поновити. Є окрема частина бюджету, яка йде на утримання армії, тобто заробітні плати, харчування, комунальні потреби. А далі

бюджетні кошти розподіляються на основні пріоритети армії – перепідготовку та переозброєння. Торік лише на 9% були виконані плани бойової перепідготовки. А останні вісімнадцять років, крім закупівлі окремих зразків зброї, серйозно питанням переозброєння не займалися [27].

Позитивний вплив на майбутнього строковика матиме й проведення військових зборів, він бачить, що залишається потрібним для власної батьківщини і після строкової служби, і що хоч деяка робота проводиться і “з гори”, що державі потрібна його фізична та психологічна самопідготовка, що він потрібен країні не лише як електорат, а як воїн. Подібні звершення можна віднести до популяризації армії, які дістались нам від радянського минулого, але нашим можновладцям таки вистачило глузду не заощаджувати на цьому, звісно організація та методи підготовки лишилися на рівні 70 – 80-х років ХХст., але й це добре.

Наприклад, збори розвідників у с. Гончарівське, в яких автори статті мали честь брати участь, де в межах стислого фінансування, завдяки професійним якостям керівного складу усі заходи було проведено на найвищому фаховому рівні [35].

У 2011 році мала місце ініціатива Президента України про скорочення ЗСУ, загальна чисельність Збройних Сил України у 2012 році може бути скорочена на вісім тисяч осіб. Законопроект Президента України зареєстровано 12 серпня у Верховній Раді. Зокрема, пропонується звільнити 5 тис. військовослужбовців.

Президент України пропонує затвердити чисельність Збройних Сил України станом на 31 грудня 2012 року в кількості до 184 тис. осіб, зокрема до 139 тис. військовослужбовців. Знову ж таки скорочення ЗСУ вимушене, через надмірну кількість вакантних посад.

Висновок. На жаль, неконструктивна критика, яка переповнена “метастазами” та рецидивами в усьому інформаційному просторі, нині панує і спонукає майбутніх захисників вітчизни більше боятися примарної дідівщини, аніж застарілої техніки, озброєння і матеріальної бази, аніж методів ведення бою, що сформовані у післявоєнний період сорокових років минулого століття, і не є ефективними нині, про що свідчать сьгоднішні бойові конфлікти. Сучасні інформаційні простори переповнені проявами дідівщини із “засобами наочності”, в більшості випадків дані рецидиви стосуються братньої Російської Федерації.

Проведене нами дослідження свідчить, що 60% призовників, йдучи до армії, готові, що до них застосовуватимуть фізичні методи впливу, простіше кажучи, що їх битимуть. Але ж реальна ситуація в ЗСУ цього вже не допускає, звісно, без прикрих, поодиначних

випадків не буває, але загалом ситуація змінилася на краще. Тим самим майбутній солдат знає про всі девіантні прояви у ЗСУ, чим ми завдячуємо вітчизняному кіновиробництву, якщо особа під впливом фільмів “Солдати”, “ДМБ” тощо йде до лав ЗСУ, то найшвидше ми матимемо дезадаптованого, переляканого солдата, який викликатиме безліч проблем в командирів. Необхідний тверезий погляд на речі, якого так не вистачає, спостерігається брак інформації, яка допомагатиме воїну, потрібен діалог між соціумом та генералітетом, посадовцями і не лише по святах, парадах, у студіях, а у “полі”, адже може виникнути думка, що командування зовсім не розуміє, для чого молодь вступає до лав армії [11].

Спостерігається незрозумілий парадокс, з одного боку для особистості інформації достатньо, і правдивої і не дуже, і конструктивної і не дуже, і позитивної і негативної, але внаслідок недостатньої освіченості деякі особи здебільшого керується думкою рефернтних для себе осіб, що не завжди правильно.

Необхідно ретельніше проводити діалог між ЗСУ та громадянами, у більш відкритому форматі, лише в такому разі можливе якісне забезпечення нашої армії патріотами, свідомими, фізично та психічно підготовленими кадрами.

Список використаних джерел

1. Конституція України, 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996 р. – № 30.
2. Закон України “Про застосування амністії в Україні” від 1 жовтня 1996 р. (ст.4).
3. Закон України “Про Збройні Сили України” від 06.12.1991.
4. Положення про дисциплінарний батальйон у Збройних Силах України. Затверджене указом Президента України від 5 квітня 1994 р. – № 139 / 94.
5. Постанова Пленуму Верховного Суду України “Про практику направлення військовослужбовців, які вчинили злочини, в дисциплінарний батальйон” від 28 грудня 1996р. – № 15.
6. Статут внутрішньої служби Збройних Сил України від 24 березня 1999 р. (ст. ст. 298, 312, 340).
7. Статут гарнізонної та вартової служб Збройних Сил України від 24 березня 1999 р. (ст. ст. 49, 54, 60, 107-112, 155).
8. Караяни А. Г. Психологические особенности боевых действий военнослужащих в различных видах боя и в условиях применения ОМП /А.Г.Караяни// Военная психология: методология, теория, практика. – М., 1998.
9. Кочегин А. Н. Мужик с топором /А.Н.Кочегин. – СПб., 2008. – 320 с.

10. Кочегин А.Н. Бойцовские диалоги с Андреем Кочергиным / А.Н.Кочегин. – СПб.: Изд-тво “Крылов”, 2008. – 352 с.
11. Сельченко К. В. Проблемы военной психологии / К. В.Сельченко. – 2003. – 640 с.
12. Ягупов В. В. Військова психологія: [Підручник] /В. В.Ягупов. – К: Тандем, 2004. – 656 с.
13. Овчар О. М. Заходи щодо раннього виявлення осіб з ознаками девіантної поведінки серед молодих військовослужбовців / О.М.Овчар // Психологія на перетині століть: [Збірник наукових праць учасників п'ятих костюковських читань: в 3-х томах]. – К.: Гнозис, 1998. – Т. II. – С. 576-581.
14. Овчар О. М. Щодо суті девіацій в поведінці людей /О.М.Овчар // Наукові записки Національного університету Острозька академія. – Серія “Психологія і педагогіка”. – Острог, 2001. – Вип. 2. – С. 41-48.
15. Санташов В. І. Методичні рекомендації щодо виявлення конфліктів в системі міжособистісних стосунків військовослужбовців строкової служби /В.І.Санташов// [Метод. посібник]. – К. : Друкарня в/ч А0515, 2006. – 46 с.
16. Санташов В. І. Психологічні особливості конфліктної поведінки військовослужбовців строкової служби : автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.01 / Санташов Віктор Іванович ; Інститут психології ім. Г.С.Костюка АПН України. – К., 2009. – 19 с.
17. Санташов В. І. Психологічні особливості конфліктної поведінки особистості /В.І.Санташов // Посібник з проблеми конфліктної поведінки військовослужбовців строкової служби. – К. : Друкарня в/ч А0515, 2008. – 139 с.
18. Скрипник В. На дзвінки солдат перестав відповідати ще до загибелі /В.Скрипник // Голос України №274 2011р., с 28.
19. www.day.kiev.ua/295079
20. www.gorod.cn.ua/news_20439.html
21. www.kyiv.comments.ua/jungle/2011/06/12/162853
22. www.mil.in.ua/novyny/u-chernivtsyach-vid-udaru-strumu-zagynuv-soldat
23. www.na.mil.gov.ua
24. www.nrcu.gov.ua/index.php?id=4&listid=146830
25. www.ratnik.gov.ua
26. www.razumkov.org.ua
27. www.razumkov.org.ua/ukr/expert.php?news_id=2137
28. www.razumkov.org.ua/ukr/expert.php?news_id=620
29. www.razumkov.org.ua/ukr/expert.php?news_id=639

30. www.rivne1.tv/Info/?id=14306
31. www.tsn.ua/ukrayina/20-ukrayinciv-vstupayut-do-vishiv-schob-uniknuti-sluzhbi-v-armiyi.html
32. www.tsn.ua/ukrayina/na-vinnchini-na-varti-zastrelivsyia-soldat
33. www.ua.life.comments.ua/2011/06/12/153007/molodi-prizovniki-viyavilisya.html
34. www.ukurier.gov.ua
35. www.zsp.org.ua/pos/zsu/1243-2009-12-15-20-45-28.html

The article shows the psychological aspects of motivation for future conscripts of the Armed Forces of Ukraine and their dependence on the wrong coverage of military units with the help of the media. This study investigated the influence of a non-constructive criticism of the Armed Forces of Ukraine and the reasons for the formation of stereotypes about deviant behavior of servicemen in the information space. There is a paradoxically, due to lack of awareness of the reference entities, the negative information about the service of the Armed Forces of Ukraine for young people was formed. The authors have proposed the ways to overcome anti-advertisement of the Armed Forces of Ukraine in the society and the image of an adequate motivation for future defenders of the Fatherland.

Keywords: Armed Forces of Ukraine, Conscription, psychological impact, motivation, defenders of the fatherland.

Отримано: 5.02.2012 р.

УДК 159. 922.6:96

О.І.Макух

ШКІЛЬНА ТРИВОЖНІСТЬ У ГЕНЕЗІ МЕЖОВИХ ПСИХІЧНИХ СТАНІВ ДІТЕЙ

У статті аналізуються причини виникнення межових психічних станів у дітей молодшого шкільного віку. Вказуються можливі порушення мотиваційної складової навчальної діяльності дітей, які послаблюють розумову працездатність та відображаються на результатах навчання.

Ключові слова: межові психічні стани, тривога, тривожність, молодші школярі.